

PANTAILA TXIKIAN

Gaizka IZAGIRRE BROSA

Denboraren joana telesailen narrazioetan

Pantaila handira une batez jauzi eginez, Richard Linklater mai-sua da denbora elementu narratibo gisa erabiltzen; bere lanek erakusten dute denboraren joanak istorio bat eta haren pertsonaiak sakonki aberastu ditzakeela. Adibide ikoniko bat “Boyhood” (2014) da: 12 urtez aktore berberekin filmatua, protagonista-ren benetako hazkundea erakusten du haurtzarotik gaztarora. Linklaterrek denbora erabiltzen du ez bakarrik aldaketa fisikoak islatzeko, baita emozionalak, sozialak eta kulturalak erakusteko ere. “Before” trilogia ere adibide aparta da.

«THE UP SERIES» ESPERIMENTUA

Gaurko gaia traman urte asko islatzen dituzten telesailak aztertzea bada ere, “Boyhood” aipatzen hasi naizenez, ezinbestekoa da pantaila txikiko kasu harrigarri bat nabarmentzea: “The Up Series”. Zortzi dokumentaleko serie bat da, eta zazpi urtean behin elkarrizketatzen diren Britainia Handiko 14 pertsonaren bizitzari egiten dio jarraipena. Lehen atalean, guztiek 7 urte zituzten. Proiektua 1964an hasi zen, Paul Almondek Britainia Handiko gizarteko sektore sozioekonomiko ezberdinetako 14 haur elkarrizketatu zituenean. Handik aurrera, zazpi urtetik behin, Michael Apted zuzendariak “esperimentu antropologiko” horrekin jarraitu zuen, pertsona berak elkarrizketatuz. Zortzi-

Urte luzez hedatzen diren telesailek xarma berezia dute: ikusleari pertsonaien bila-kaera sakona jarraitzeko aukera ematen diote, baita haien arteko harremanen eta bizi diren ingurunearen aldaketak ikusteko ere. Berriki estreinatu duten «Blossoms Shanghai» horren adibide garbia da, baina badaude beste hainbat ere.

garren zatia 2019an eman zuten, “63 Up – The Up Series” izenburupean.

DENBORAREN JOANA NARRAZIOAN

Gatozen, beraz, istorioan (ez filmaketan) denboraren joana islatzen duten zenbait proposamen interesgarri aletzera. Hamarkada askotan garatzen diren tramek ez dute soilik pertsonaien erretratua eskaintzen; bizipen horien kokagunearen eraldaketa historikoa, soziala eta kulturala ere erakusten dute.

Asiako ekialdea: «Blossoms Shanghai» eta «Pachinko»

Shanghaiko neonen distira lausoan, “Blossoms Shanghai” telesailak denboraren hariari helduko dio hasieratik, eta 1960ko hamarkadatik XXI. mendearen lehen urratsetarainoko bidaia poetikoa egingo du. Kontakizuna 90eko hamarkadan abiatzen da, Shanghaiko burtsa irekitzearekin batera; gorakada ekonomiko ikaragarri baten abiapuntua, aukera eta arriskuz beteriko aro baten ataria.

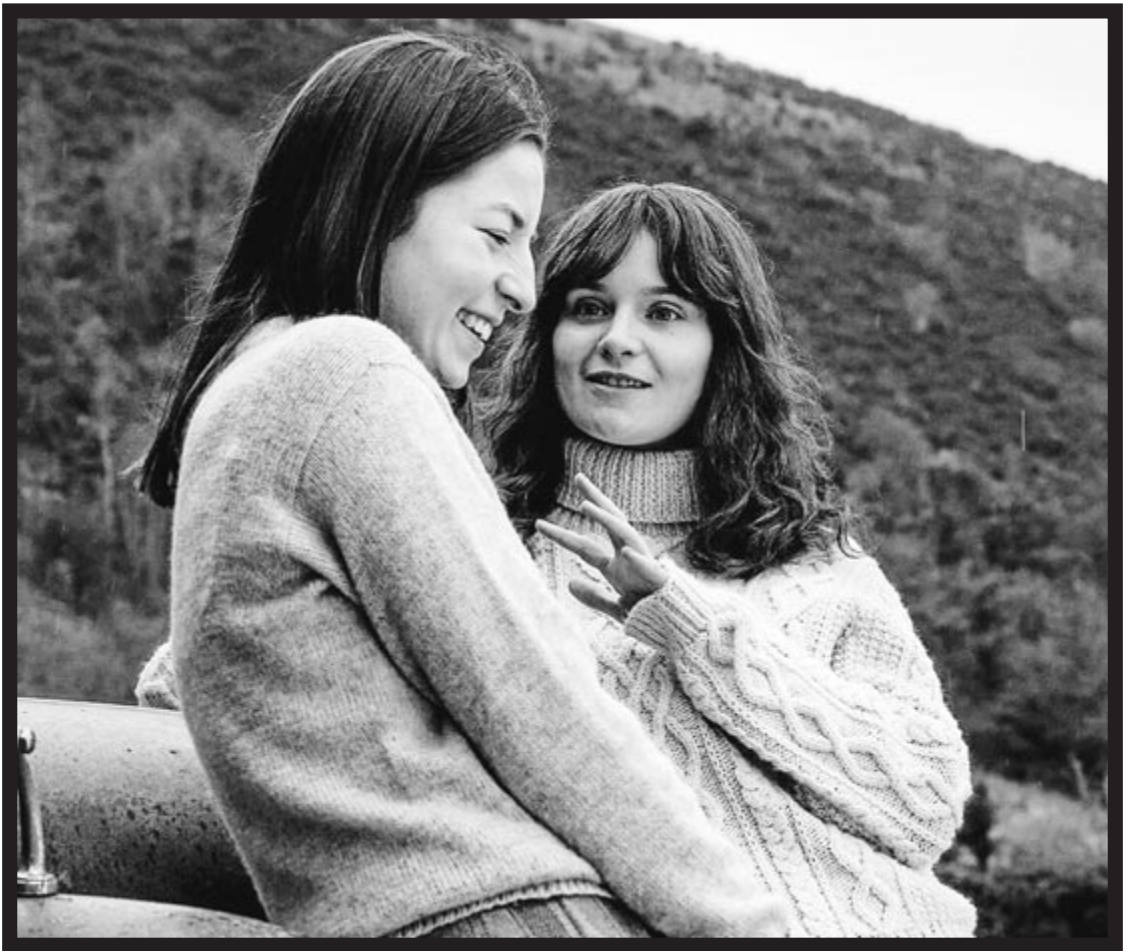
Ah Bao da istorioaren bihotza, Ge Hu aktore txinatarrek hezuramaitzen duen pertsonaia: haren eraldaketa erakusten du telesailak, txiro izatetik finantza munduko enpresaburu boteretsu izate rainokoa. Haren gorakadak hiriaren beraren eraldaketa

islatzen du, norbanakoaren eta metropoliaren arteko is-pilu joko gisa.

Wong Kar-Wai zinemagi-leak bere sinadura estilisti-koari eusten dio: egitura zati-katua, flashback-en dantza malenkoniatsua, barne-baka-rrizketen xuxurlak eta ia oni-rikoa dirudien giro estetiko-a uztartzen ditu. Ikusleak ha-sieratik ulertu behar du “Blossoms Shanghai” ez dela telesail konbentzional bat, baizik eta esperientzia sen-sorial bat: malenkoniak tin-datutako bidaia bisual bat da, patxadaz gozatzekoa. Lehen atalak erritmo geldo eta esti-lo berezi batez josten dira, eta ez da erraza haien tonura egokitzea. Baina behin barru-ra sartuta, zentzumenei hel tzen dien eta hipnosira dara-man obra bihurtzen da.

Hego Koreako “Pachinko” telesailaren istorioak XX. mendeko Koreatik Japonia eta Ameriketako Estatu Ba-tuetara eramango gaitu, Ko-reak Japoniaren inbasioan bi-zi izan zuen errealtatearen zati bat ezagutarazteko. Bi-daia hori Sunjaren begietatik egingo dugu, 1920ko hamar-kadan hasi eta 1989ra arte. Testuingurua oso zabala izan arren, tonua nahiko intimis-ta da. Debekatutako maita-sun batekin hasten den isto-rio epiko eta intimoa azaltzen da, eta Korearen, Ja-poniaren eta AEBen artean bidaiatzen duen kontakizun bihurtzen da. Gerra eta ba-kea, maitasuna eta galera... era guztietako osagaiak topa-tuko dituzu telesail honetan.

Hori guztia oso interesga-rria bada ere –are gehiago, gertaera historiko horien in-guruan dugun ezjakintasuna kontuan hartuta–, jorratzen duen gaia ez da telesail ho-

nen bertute nagusia. Erakar-garriena kontatzeko modua da, testuinguruaz baliatuta belaunaldi oso baten erretra-tua egiten baitu: seme-alabak eta bilobak aurrera ateratze-ko ahal zuten guztia egin zu-ten emakume korearra.

**Britainia Handia:
«Say Nothing»,
«This Is En-
gland» eta
«Small Axe»**

“Say Nothing” Patrick Rad-den Keefe-ren izen bereko bestseller txalotuaren egoki-tzapena da. Lau hamarkada-tan IRAko zenbait kide Ipar Irlandan nola bizi diren azal-tzen du. Price ahizpak dira is-torioaren ardatza. 1972. urte ko abenduan, ezezagun ba-tzuek Jean McConville bahitu zuten, hamar seme-alaba zi-tuen 38 urteko alarguna. Rad-den Keefe kazetariak, kasu haren zirrikituak ikertzea erabaki zuenean, ez zuen pentsatu ere egingo Ipar Ir-landako gatazkari buruzko kronika oso bat idatziko zue-nik azkenean.

Telesailari izena ematen dion liburuan, dozenaka tes-tigantza biltzeaz gain, milizia errepublikanoen profesiona-lizazioa, Britainia Handiko estatuaren errepresioa, in-darkeriaren gorakada eta, ba-tez ere, protagonistetako ba-tzuen bilakaera ideologikoa erakusten ditu. Liburua argi-taratu eta zazpi urtera, isto-rio horretatik abiatu dira “Say Nothing” telesaila sor-tzeko. Hasieratik, Belfastko kaleetan murgiltzen da tele-saila; hiria bera narrazioaren beste protagonistetako bat da. 70eko eta 80ko hamarka-detako Belfasten birsorkun-

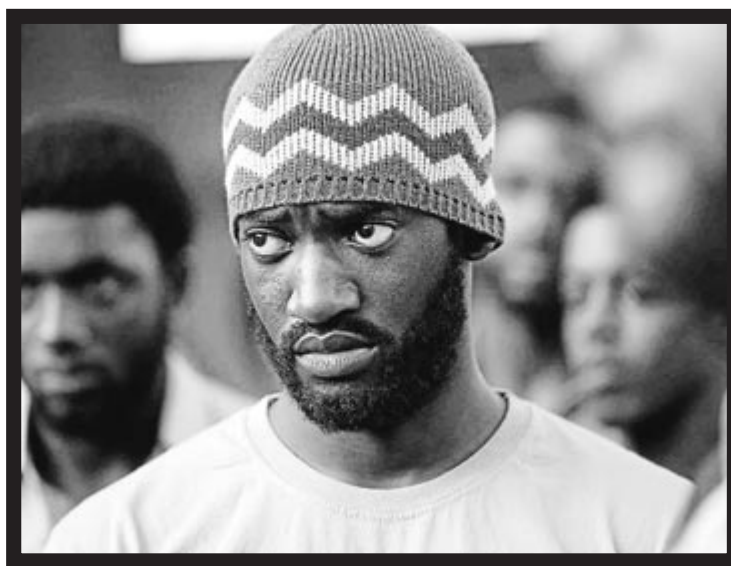
tza aparta da, eta girotze lana xehetasunez josia dago.

Derrigorrezkoa da, halaber, “This Is England” telesaila aipatzea: 2006. urteko izen bereko filmaren jarraipena da. Filmeko gertakarietatik hiru urtera kokatutako telesaila da, eta pertsonaiak berberak dira. Hala ere, telesailak filmaren erdigunetik –arrazakeria eta skinhead kultura– urruntzen da, eta arreta handiago eskaintzen die bigarren aukerei, bizitza aldatzeko saiakerei eta, tartean, denboraren joan-etorriari. Hiru denboraldi ditu: “This Is England ’86”, “This Is England ’88” eta “This Is England ’90”, bakoitza urte jakin batean girotua.

Azkenik, Steve McQueenek BBCrentzat sortu eta zuzendu zuen “Small Axe”. Kasu honetan denboraren joana ez da aitzakia bat bakarrik: plano bakoitzean taupaka ari den pertsonaia bihurtzen da. Saila osatzen duten bost atalek edo filmek –“Mangrove”, “Lovers Rock”, “Red, White and Blue”, “Alex Wheatle” eta “Education”– Londresko antilatar komunitatearen benetako zein fikziozko istorioak kontatzen dituzte, eta protagonistek une jakin batzuetan jasaten dituzten jazarpen eta diskriminazio egoerak dira haien arteko lotura nagusia. Bost zatien bidez, McQueenek 1960ko hamarkadatik 1990eko hamarkadara luzatzen den arku kronologikoa marrazten du.

Italia: «La meglio gioventù»

Azken geldialdia Italian egingo dugu, oso berezia (eta bakarra) den obra bat aipatze-

ko: “La meglio gioventù”. Italiako familia baten historia azaltzen duen telesail laburra da, 60ko hamarkadatik 2003. urtera arte zabaltzen dena. Denborak sakonera ematen dio kontakizunari, pertsonaien eraldaketa kokatzen du

eta Italiako historia kolektiboa ehuntzen duen nerbio zentrala bihurtzen da.

Ia lau hamarkadatan zehar garatzen den narrazioak aukera ematen digu Nicola (Luigi Lo Cascio) eta Matteo (Alessio Boni) anaien eta haien

inguruko bilakaera ikusteko, Italiak une historiko esanguratsuak zeharkatzen dituen bitartean: Florentziako 1966. urteko uholdeak, 1968ko matxinadak, berunezko urteak, 70eko hamarkadako erreforma psikiatrikoak eta abar.

Horren emaitza balantze narratibo delikatua da, erredukzionismo politikoak saihesten dituen, baina aldi berean denbora indibidualaren eta denbora publikoaren arteko ispilu-efektua nabarmentzen duena.